

MEGFIGYELÉSEK ÉS KUTATÁSI EREDMÉNYEK A RÓZSADOMBI

KARSZTTERÜLETEN

KOCSIS ÁKOS

1994

Vélemény

Kocsis Ákos: "Megfigyelések és kutatási eredmények a Rózsadombi karszterületen" c. egyéni Cholnoky-pályázati anyagáról

A szerző vitathatatlanul hiánypótló dokumentációs munkát végzett a rózsadombi építkezések rendszeres szemrevételezésével és földtani-barlangtani adatgyűjtésével; az észlelt indikációkban zömmel a Rózsadombi Kinizsi SE által folytatott, ám - az 1985-ben az Acheron csoport által kutatott Pajzs-utcai-barlang, illetve a TUNGSRAM SC 1992. évi jelentésében igen részletesen ismertetett Buda-barlang kivételével - a Társulat dokumentációs tára számára soha le nem jelentett feltáró tevékenységek eredményeinek tárgyi összefoglalásával; illetve a feltárt két jelentősebb barlang (a már említett Buda-barlang és a Zöldmáli-barlang) legalábbis részben saját megfigyelésekre alapozott rövid, tömör földtani-morfológiai és ásványtani jellemzésével és korrekt irodalmi hivatkozásokat tartalmazó genetikai értékelésével.

A dolgozat egészéből kissé kilógó, a triász alaphegység vízföldtani kérdéseivel inkább csak felvetés-szinten foglalkozó fejezetnek a Vérhalom téren a PHARE-projekt keretében megfúrt karni márga vízrekesztő, a rendellenes karsztvízszinteket magyarázó szerepére vonatkozó következtetése logikus, noha eredetisége nem egyértelmű; ugyanakkor a Hármashatár-hegyvonulat Ny-i részének aljzatát alkotó laza-szemcsés dolomit erősen korlátozott vízvezetőképességére vonatkozó következtetése nem tűnik kellően megalapozottnak.

Mindezeket összefoglalva, véleményem szerint Kocsis Ákos pályázata lelkiismeretes munkát tükröz, bár - figyelembe véve a szerző diplomás geológusmérnök-végzettségét is - kiemelkedőnek nem nevezhető. A pályázat dokumentációs értékeire tekintettel különdíjra vagy pénzjutalommal nem járó dícséretre javasolható.

Budapest, 1994. június 2.

Takácsné Bolner Katalin

KOCSIS ÁKOS

MEGFIGYELÉSEK ÉS KUTATÁSI EREDMÉNYEK A RÓZSADOMBI

KARSZTERÜLETEN

TARTALOM

- 1.0. Összefoglalás
- 2.0. Az 1993 december 31-ig megfigyelt felszínmegbentések
a Rózsadomb térségében
- 3.0. A Buda-barlang ismertetése
 - 3.1. A feltárás története
 - 3.2. A barlang földtani-morfológiai jellemzése, képződményei
- 4.0. A Zöldmáli-barlang ismertetése
 - 4.1. A feltárás története
 - 4.2. A barlang földtani-morfológiai jellemzése, képződményei
- 5.0. A szerző által megismert többi barlangindikáció
- 6.0: A triász alaphegység vízföldtani kérdései
 - 6.1. A karni márga mint vízrekesztő
 - 6.2. A laza-szemcsés dolomit szerepe a karsztrendszerben
- 7.0. Felhasznált irodalom

1.0. Összefoglalás

A szerző évek óta figyeli a rózsadombi térség házalapozásait és az egyéb felszínmegbontásokat. Így két közepes méretű barlang és több barlangindikáció vált ismertté. A Zöldmáli-barlang kutatását a R. Kinizsi se. kezdte 1992-ben. Az eddig 60 m. hosszan ismert járat a Zsindely u. 26 sz. telken nyílik, a Ferenc-hegy ÉK-i lejtőjén.

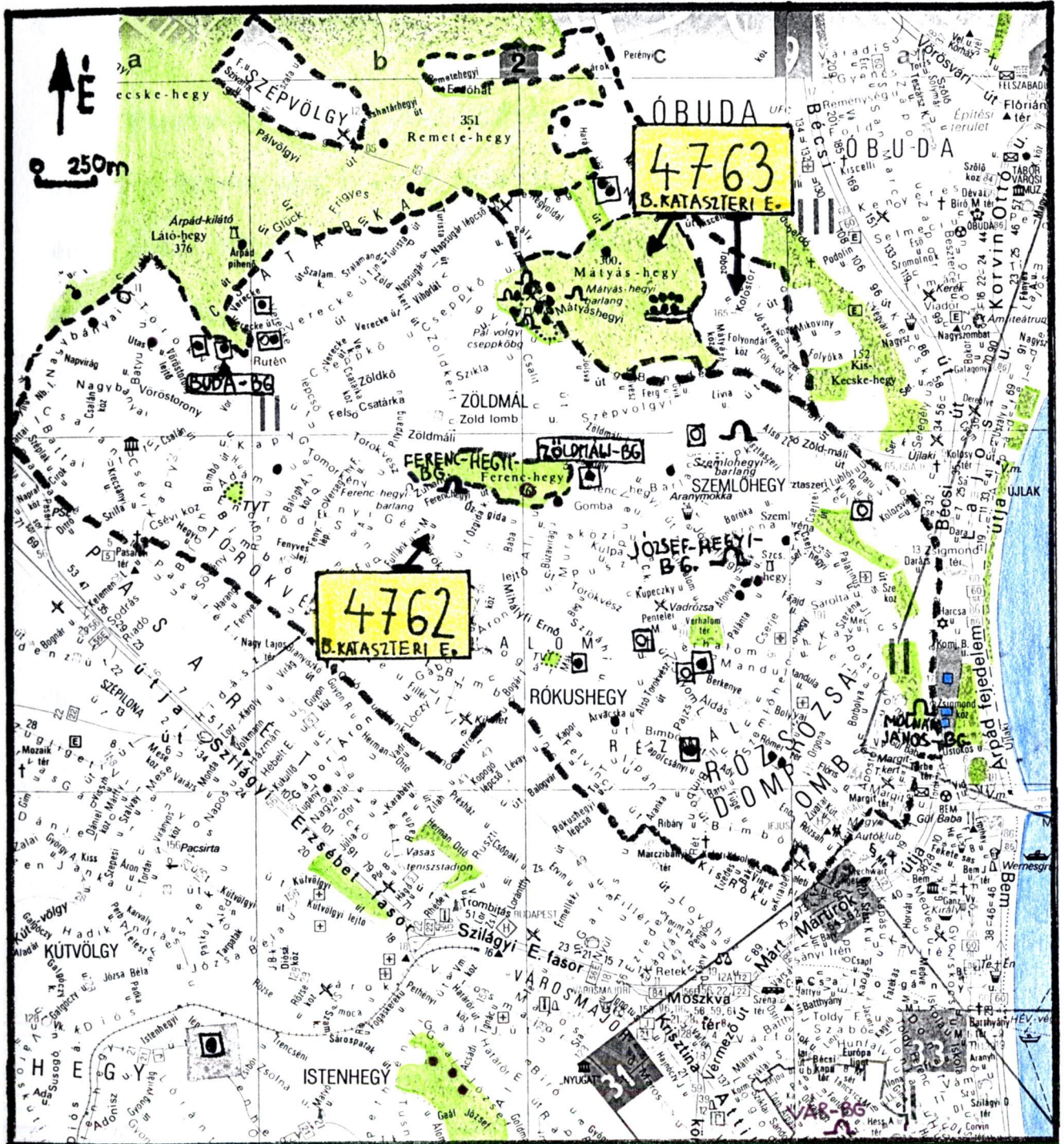
A Buda-barlang feltárását a R. Kinizsi 15 m. mélységig, majd a Tungsram végezte. Az 1991-től bontott ferráskürtő a Törökvész út 119/c sz. telken, a Látó-hegy DNY-i oldalán nyílik.

A két barlang értékes földtani információkat nyújt. Így külön tanulmányt érdemeltek. A többi rövid leírásban szerepel.

A szerző információs táblázatot készített a karszterület felszínmegbontásairól és kitér a triász alaphegység vízföldtani kérdéseire is.

A megfigyelt terület és barlangjai a 4762-es, és a Szépvölgyi úttól K-re a 4763-as barlangkataszteri egységbe tartozik /lásd: helyrajzi térkép/

A Rózsadomb térsége a barlangok feltüntetésével

- ⌒ : nagybarlang ● : kisbarlang, kutatásra érdemes indikáció
- : kutatásra érdemtelen kőzetnyílás ◻/◻ : a szerző által fölfedezett kutatásra érdemes/érdemtelen objektum - - - - : a szerző által megfigyelt lakóterület lehatárolása kataszteri egység szerint

2.0. Az 1993 december 31-ig megfigyelt felszínmegbontások a Rózsadomb térségében

A Hármashatár-hegy DK-i előterében a triász alaphegységre a Szépvölgyi Mészke települ. Fedője a Bryozoás Márga és a Budai Márga. A Bryozoás Márga meszes kifejlődésű.

A Budai Márga alsó szintje szintén nagy mésztartalmú lehet. Karsztosodására a József-hegyi barlang felső szintje mutat példát. Fölfelé agyagtartalma megnő, karsztosodásra alkalmatlanná válik. Gyakran allodapikus mészkőpadek tagolják. A felszínmegbontások ezeket az ecén formációkat tárják fel, ha fiatalabb képződmények nem fedik el. A megfigyelt házalapozások, csaternázások, stb. adatait információs táblázatba foglaltam.

Az információs táblázat jelmagyarázata:

1. oszlop: felszínmegbontás helyszíne

2. oszlop: a feltárás jellege:

A: főépület alapozása

B: melléképület, garázs, támfal alapozása

C: szennyvízcsatorna munkagödre

D: gázvezeték munkagödre

E: egyéb felszínmegbontás

3. oszlop: alapozás vagy közműmunka időpontja

4. oszlop: a felszínmegbontás

A: eocén szálban álló kőzetet nem tárt fel

B: eocén szálkőzetet feltárt

5. oszlop: a szálban álló kőzet besorolása

A: alacsony mésztartalmú Budai Márga

B: alacsony mésztartalmú Budai Márga allodapikus
mészköbetelepülésekkel

C: Bryozóás Márga vagy meszes kifejlődésű Budai
Márga

D: Szépvölgyi Mészkö

6. oszlop: a felszínmegbontás területén

A: a szerző feltáráásra érdemes barlangindikációt
észlelt

B: a szerző feltáráásra értelmetlen nyílást észlelt

C: a szerző barlangindikációt, nyílást nem
észlelt.

/A táblázat a következő oldalon kezdődik./

1	2	3	4	5	6
Cimbalom u. 3/b	A	?	B	?	C
Áfonya u. 4-6	A	1993	B	?	C
Eszter u. 25/a	A	1992	B	C	B
Pajzs u. 22/b-28 közti telek	A	1985	B	C	A
Áldás u. 1. ált. isk.	E	1992	B	A	C
Áldás u. 4	B	1993	B	A	C
Levél u. 4	A	1993	B	A	C
Ady Endre u. a Szemlő- hegy és a Zivatar u. közt	C	1993	B	B	C
Bimbó út 15	B	1993	B	B	C
Bimbó út 46	A	1993	B	A	C
Bimbó út a Tapolcsányi és Ady Endre u. közt	D	1993	B	C	A
Árvácska u. 1/a	B	1991	B	B	C
Mák u. 1	A	1992	B	?	C
Endrődi Sándor u. 8-8/a	A	1993	B	A	C
Bimbó út 109	A	1992	B	A	C
Törökvész u. 4. Templom.	B	1993	B	C	B
Pentelei Molnár u. 15.	B	1992	A		C
Vadrózsa étterem					

1	2	3	4	5	6
Boróka u. 10	A	1992	A		C
Felhévízi u. 24	A	1992	B	B	B
Szép völgyi út 52	A	1991	B	A	C
Felsőzöldmáli u. 14	B	1991	B	D	B
Pusztaszeri út 43/b	B	1993	B	C	C
Pusztaszeri út 48	A	1993	A		C
Zsindely u. 26	A	1991	B	?	C
Zsindely u. 26	B	1992	B	D	A
Zsindely u. 12	A	1992	B	?	C
Muraközi u. 13	A	1991	A		C
Zöldmáli út a Pitypang u. és a Zöldmáli lejtő közt	C	1991	A		C
Szép völgyi út 113	B	1993	B	C	C
Pálvölgyi köz a Cseppkő utcával szemközt	A	1993	B	C	C
Pálvölgyi köz 1-15	C	1992	B	C	C
Cseppkő u. 1-3-5-7-9	A	1990-93	A		C
Vihorlát u. 17	A	1993	A		C
Vihorlát u. 10	A	1993	A		C
Csatárka II. ltp. a Cseppkő u. és Zöldkő u. közt	A-C	1988-90	A-(B)	?	C

1	2	3	4	5	6
Csatárka II. ltp. a Zöldkő u. és Szikla u. közt	A-C	1992-93	B	C	C
Verecke lépcső a Rutén út és Törökvész út közt	C	1992	A		C
Verecke lépcső 20/a	E	1991	B	C	A
Verecke lépcső 20/a	A	1992	B	C	B
Verecke lépcső 29	A	1993	B	C	C
Verecke út 101/b és Verecke lépcső közti saroktelek	A	1993	B	C	A
Verecke út 97	A	1993	B	D	C
Kapy út 59	A	1992	A		C
Törökvész út 119	A	1991	B	D	A
Törökvész út 117-119/c közt	A	1993	B	C	C
Törökvész út 123	B	1992	B	D	A
Vöröstorony lejtő 1	B	1992	A		C
Ali u. 16	A	1991	B	C	C
Törökvész út 48-54. Gimn.	A	1991	A		C
Csatárka út 58. Szolgáltató.	A	1992	B	C	C
Csíkсомlyó u. 6	A	1993	B	D	C
Turista út a Pálvölgyi u. és Szalamandra u. közt	C	1992	B	D	C
Nyereg úti lakótelep	A	1993	B	C	A

3.0. A Buda-barlang ismertetése

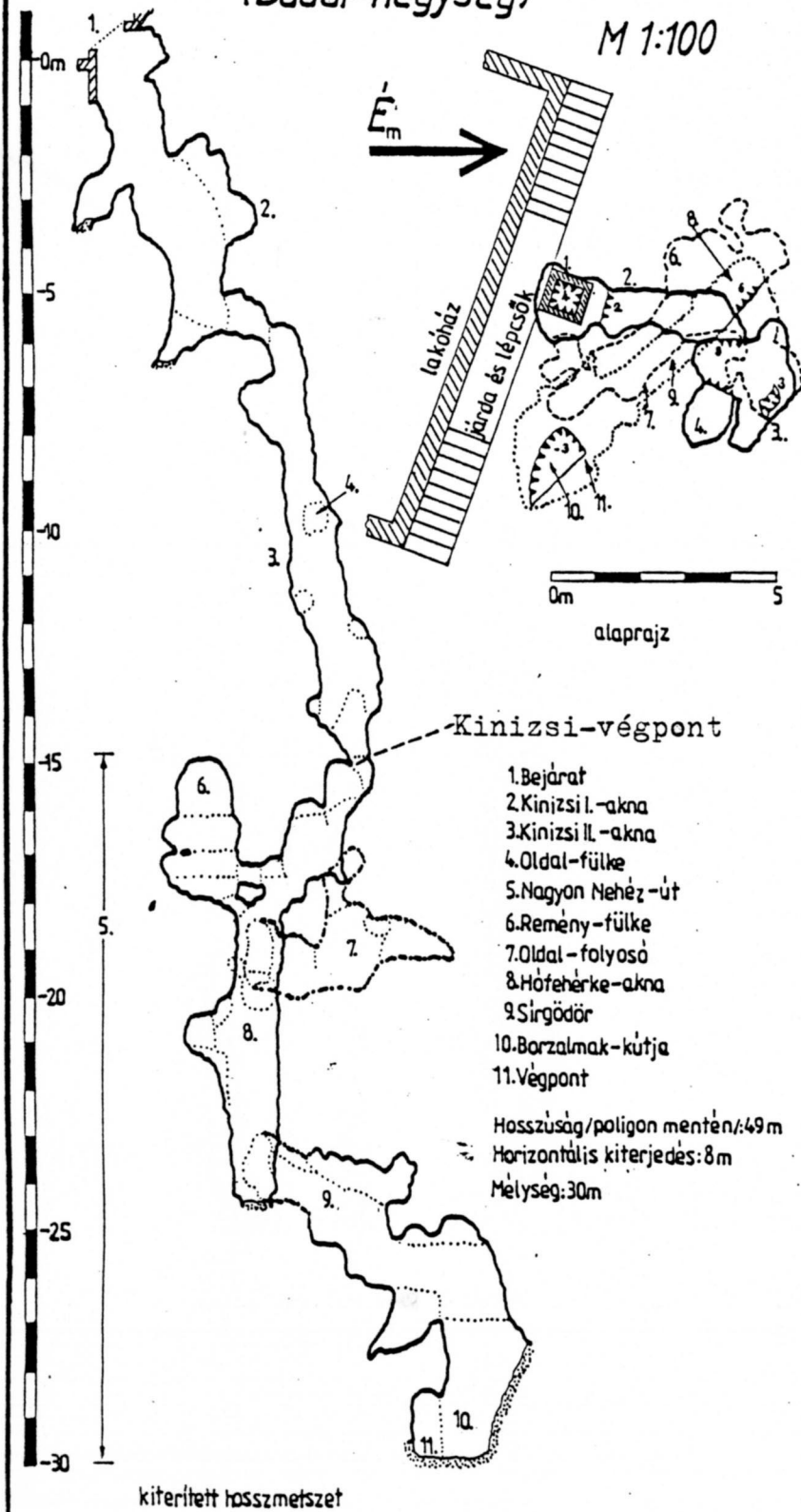
3.1. A feltárás története

A szerző 1991 májusában megtekintette a Törökvész út 119/c sz. telken folyó házalapezást. A Szépvölgyi Mész-kőben egy kalcitszivaccsal teljesen kitöltött járat látszott. Bontását a R. Kinizsi se. tagjai kezdték el. A kibontott ferráskürtő egy őskarszt járatrendszerének kitöltésébe tartott. A rosszul eldődő kalcitkiválásban a barlang cm.-es réssé szűkült. Így 15 m. mélyen a munka kilátástalannak tűnő körülmények között befejeződött.

1992-től ennek ellenére Ézsiás Gy. vezetésével újraindult a kutatás. Már az első alkalommal sikerült átjutni a paleokarszt által felállított akadályon. Kalcitszivaccsal nagyrészt kitöltött gömbfülkék láncolatát kitakarítva egy teljesen üres termet sikerült megismerni. Ezután számottevő "légterek" nélkül ástunk le 30 m.-re a bejárat alá. Jelenleg ismét a paleokarszt kalcitja mentén haladunk a szűk, de laza kitöltésű és huzatos kürtőben. Bár a szabad járatokat még nem értük el, tudományos szempontból jelentős felfedezéseket tehattünk.

Buda-barlang (Budai-hegység)

M 1:100

Kinizsi-végpont

- 1. Bejárat
- 2. Kinizsi I. -akna
- 3. Kinizsi II. -akna
- 4. Oldal-fülke
- 5. Nagyon Nehéz -út
- 6. Remény-fülke
- 7. Oldal - folyosó
- 8. Hófehérke -akna
- 9. Sörgödör
- 10. Borzalmak -kútja
- 11. Végpont

Hosszúság/poligon mentén: 49 m
 Horizontális kiterjedés: 8 m
 Mélység: 30 m

kiterített hosszmetset

Felmérte: 1992. TROGLONAUTA BKCS.
 1993.12.27. Ézsias György, Kocsis Akos, Tim József.
 Szerkesztette és rajzolta: Ézsias György

3.2. A barlang földtani-morfológiai jellemzése, képződményei

A barlang a Szépvölgyi Mészköben húzódik. A feltáratlan járatrendszer a triász dolomitba is lenyúlhat. Ezt valószínűsítik a közeli tűzkömentes dolomitkibúvások./Wein Gy. 1977/

-a barlang kialakulása előtti folyamatok és nyomaik

Az utóvulkáni-hidrotermális tevékenység metasomatózist és a paleokarsztot jól feltárja a későbbi üregképződés.

A kovatelérek a törésvonalak egy része mentén néhányszor 10 cm. széles sávot alkotnak. A kovásodott mészkövek egyben ércesedési zónák is. Ézsiás Gy. egy mintát megelemezett az átalakult mészkőből. Az eredmények többek között arany-indikációt mutattak. Erről a meglepő fejleményről Ézsiás Gy. a kutatási jelentésében fog beszámolni. A kovás-érces metasomatózis a miocén vulkanizmus hatására jöhetett létre a már létező idősebb törésvonalak mentén. /Kovács J-Müller P. 1980/

A Buda-barlang helyén létezett egykori karsztjáratokat nagy kristályegyedekből álló kalcitkiválások töltik ki. A paleokarszt gyakran barlangméretű volt. Erre utal a kalcit nagy vastagsága. A kalcit és a Szépvölgyi Mészkö határvonala jól ki-rajzolja az egykori kavernák és hasadékok falait. Legszebben a

Kinizsi-végpont alatt tanulmányozható. A kalcittömeg belsejében a Szépvölgyi Mészke paleokarsztosan korrodált darabjai láthatók. Az üregek faláról levált mészkődarabokat a kiváló kalcit körbenőtte. Terveim szerint a kalcitba zárt kőzetdarabokat meg fogjuk elemezni. Amennyiben a minták kováódást mutatnak, akkor a paleokarszt és kiválása a metasomatózisnál fiatalabbnak bizonyul. A budai kalcittelérek korát is a miocén vulkanizmushoz kapcsolják /Kovács J.-Müller P. 1980/ bár ezt mások vitatják. J. V. Dubljanskij/1991/ szerint a kalcittelérek a jelenlegi nyíltcellás karsztfázis korai szakaszát képviselik.

-a barlang kialakulása, morfológiája

A Buda-barlang keletkezése hasonló a többi rózsadombi barlangéhoz, nagyobb tszf. magassága viszont korábbi kioldódására utal. A járatok a Szépvölgyi Mészke törései mentén alakultak ki. A jelenlegi szakasz egy forráskürtő, amely függőleges aknákból és 15-18 m. mélyen gömbfülkékből tevődik össze.

A paleokarszt kalcitkitöltése kisebb fajlagos oldási felületével akadályozta az üregképződést. Így a Kinizsi-végpont körül a járat csak cm.-es résben folytatódott. A jelenlegi végpont kürtője is ezért szűk. A kisebb kalcittelérek bordákat

alkotva domborodnak ki a barlangfalból. A kalcitba zárt mészkődarabok részben feloldódtak. Így az őskarszt kiválásába üregek mélyednek.

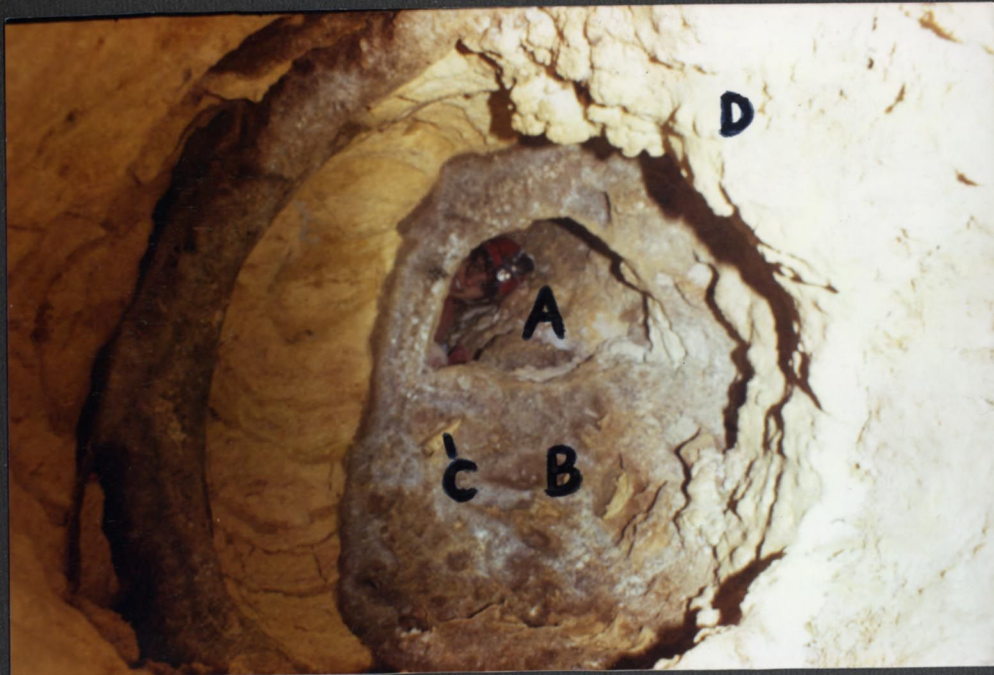
Feltételezésünk szerint a horizontális rendszer a Ferenc-hegyi-barlangéval azonos magasságú. A bentési végpont ezt a fő karsztosodási szintet közelítette meg. Kérdéses viszont az, hogy a Látó- és a Ferenc-hegy egyforma sebességgel emelkedtek-e ki a barlangképződés után.

A Buda-barlang ismeretlen részei újabb paleokarsztot is elérhetnek a triász-eocén határon.

-a barlangkeletkezés utáni kiválások

A zömmel kalcitszivacsos kiválás az eddig feltárt kürtőszakaszt nagyrészt kitöltötte. A kalcitszivacs rostos szerkezetű, egyes helyeken cukorszerűen széteső. Mással nehezen véshető tömör anyagba megy át. Kraus S. /1990/ szerint a forrás-kürtőket és a felső szintű járatokat tömi el. A kiválás tömegébe utólag kisebb fülkék oldódtak.

A barlangi karfiolok 10-20 cm.-es enyhe domborulatokat alkotnak. Egy részük közvetlenül a barlangfalakra települ, például a gömbfülkés szakaszban. A kalcitszivacs belsejében is gyakoriak a karfiolformák. Mindkét helyen belsejük tömör,

Buda-barlang. A: átjáró a Kinizsi-szakaszból a Tungsram-szakaszba B: kalcittal kitöltött paleokarszt C: a Szépvölgyi Mészke törmelége a paleokarsztban D: "barlangi karfiol" A felvételt Ézsiás Gy. készítette.

Buda-barlang. A Remény-fülke. A: a paleokarszt kipreparálódott kalcitkitöltése B: "barlangi karfiolok" A felvételt Ézsiás Gy. készítette.

fehér színű cukorszerű szövet. Törésfelületeiken rétegződés nem látható.

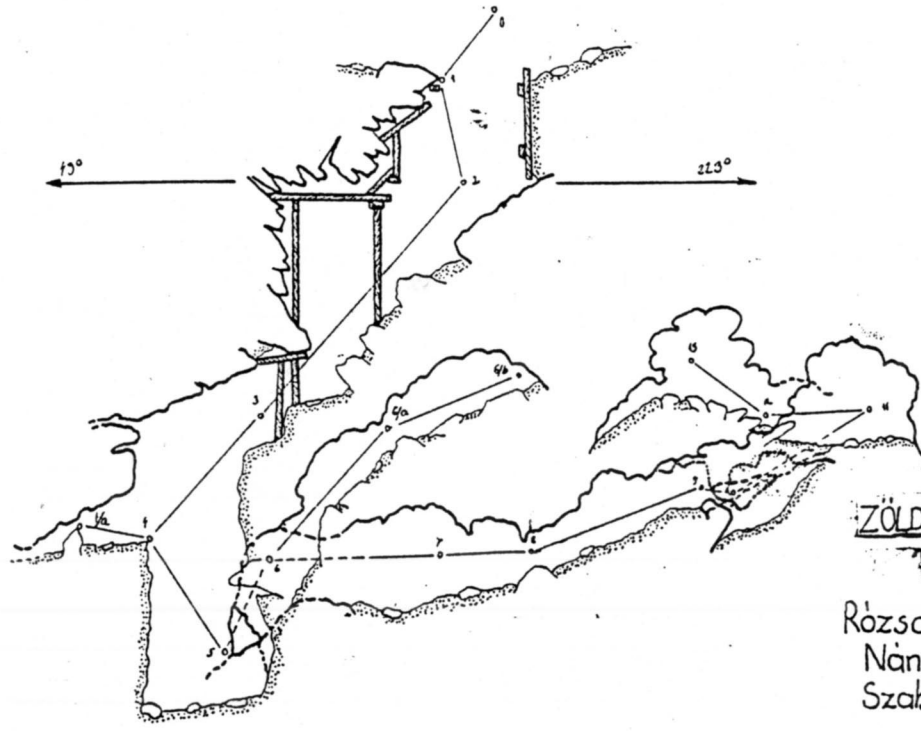
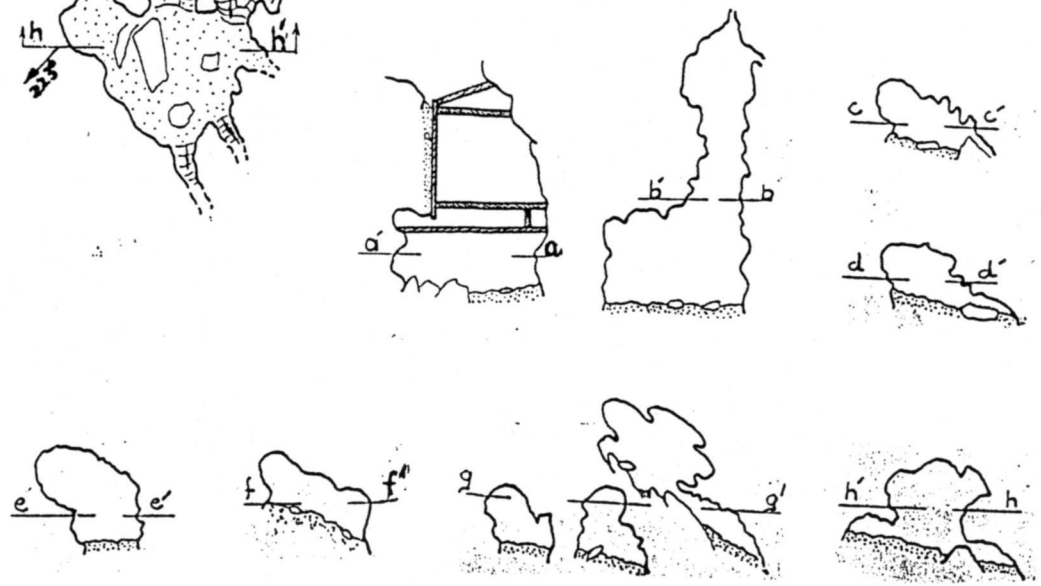
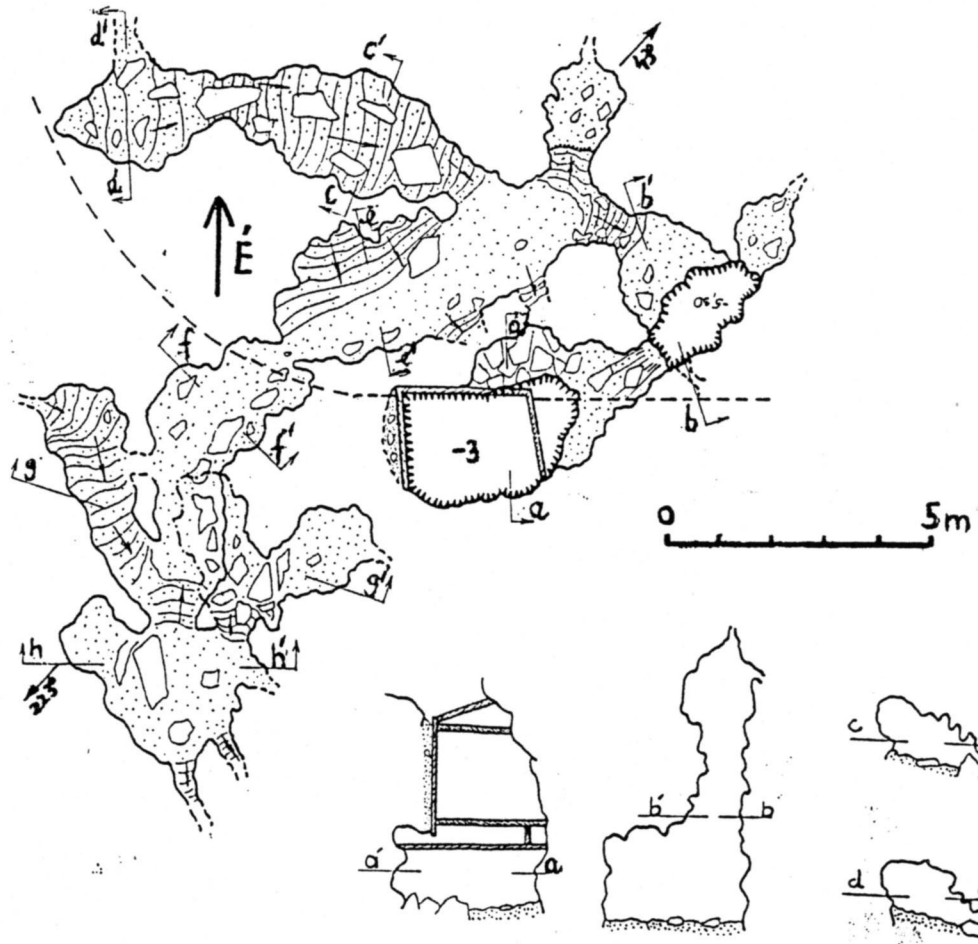
A borsókőszerű formák a karfiolokkal azonos helyzeteket foglalnak el. Szövetileg is hasonlóak.

4.0. A Zöldmáli-barlang ismertetése

4.1. A feltárás története

A szerző 1991-ben barlang reményében megvizsgálta a Zsindely u. 26. sz. telek házalapgödkrét. Üreg ekkor még nem került elő. 1992 májusában az elkészült ház mögötti támfalat alapozták. A feltárult Szépvölgyi Mészki a jelenlegi barlangbejárat helyén omladékos alapot, míg mellette szálban állt.

A kutatást a R. Kinizsi se. tagjai végezték. A felszíntől számított 10 m. mélyen, 1 hónap munkája árán nyílt meg a szabad út. Ekkor 40 m.-t tudtunk bejárni. Sajnos az élénk huzat ellenére sem találtuk a továbbvezető utat. Főleg a szállítás és depózás gondjai hiusították meg az újabb felfedezéseket. 1992 végén az omladékos bejárat szakasz ácsolatát betonozással váltottuk fel.

ZÖLDMÁLI-BARLANG

Felmérte:

Rózsadombi Kinizsi
Nánási László
Szabó Zoltán 1932

Szerkesztette:
Szabó Zoltán 1932

4.2. A barlang földtani-morfológiai jellemzése, képződményei

Hasonlóan a közeli Zsindely utcai-barlanghoz a legidősebb befoglaló kőzet itt is az alsó-karni Mátyáshegyi Mészke. A legmélyebb ponton tűzkőgumókat tartalmaz. A járatrendszer jelentős része a triász és a Szépvölgyi Mészke határfelületét követi.

-a barlang kialakulása előtti folyamatok és nyomaik

A Szépvölgyi Mészke lerakódása előtt a Mátyáshegyi Mészke karsztosodott. Ezért a triász-eocén határ egy karsztos diszkordanciafelület. Erre utal a 7-es és 8-as poligonpont közti agyaggal kitöltött üreg. /lásd: térkép/ A 6-es poligonpontnál az eocén mészkő ékszerűen benyúlik a triászba. A határfelület a 6-6a-6b és a 6-7-8-9 poligonvonal menti járatok főtéjén jól nyomonkövethető. A diszkordanciafelületen mindenhol megtalálható az a szürke agyagréteg, ami az őskarsztos üreget is kitölti. A formák a Budai-hegység 2-ik karsztfázisát képviselik /Náder A.-Sásdi L. 1991/.

Az utóvulkáni-hidrotermális tevékenység /Kovács J.-Müller P. 1980/ nyomait baritfészkek és jelentéktelen kalciterek mutatják. A barit telérialakban nem fordul elő. A 10-20 cm. átmérőjű

fészekszerű üregek falait 1-1,5 cm.-es élhosszúságú baritkristályok borítják.

-a barlang kialakulása, morfológiája

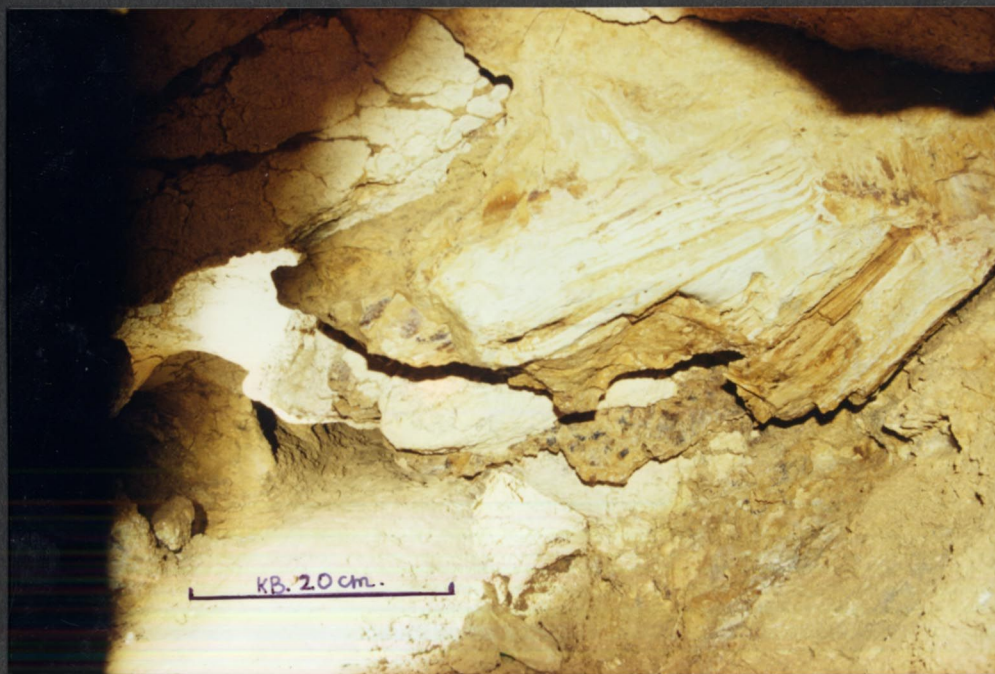
A barlang -hasenlóan a rózsadombi térség üregrendszereihez- a pleisztocénben oldódhatott ki. A bejárati szakasz törésvonal mentén alakult ki. A belső részek a törésektől elszakadva a triász-eocén réteghatárt követik. Ennek megfelelően a sikátorjellegű lapos járatszelvények váltják fel. A kiácsolt majd kibetonozott bejárattól eltekintve omlások nem változtatták meg az eredeti állapotot. Így az üstös-öblös elemek, a felső részen gömbfülkék és egyéb oldásformák mindenhol fennmaradtak. Az eocén mészkő nagyobb sebességgel oldódott a triásznál. A réteghatártól fölfelé ezt szelvénybővülés igazolja. Az őskarsztos üreg agyagkitöltése -mint oldhatatlan anyag- ki-domborodott a kemény mészkőfalból.

-a barlangképződés utáni kiválások és kitöltések

A borsókő főleg a 6-7-8 sz. poligonpontok környékén fordul elő. Színe fehér vagy sárga. A 6. és 7. pont között a borsókővön restes szerkezetű, fehér, 1 cm. vastag sündisznószerű bevonatok láthatók. Lehetséges, hogy a "sündisznók" aragonitek.

Zöldmáli-barlang. Triász mészkőben kialakult járat közvetlenül az eocén réteghatár alatt. A felvételt Vid G., Vid Ö.-né és Kocsis Á. készítette.

Zöldmáli-barlang. Paleokarstos üreg kipreparálódott agyagkitöltése. Az őskarstot befoglaló kőzete a triász Mátyáshegyi Mész. A felvételt Vid G., Vid Ö.-né és Kocsis Á. készítette.

A barlang agyagkitöltése nagyrészt a felszínről, kisebb mértékben az őskarsztos üregekből és a diszkordanciafelület-ről^{is} származik. A barit az agyagban mint oldási maradék fordul elő.

5.0. A szerző által megismert többi barlangindikáció

Eszter u. 25/a

Mészmárgában kialakult szűk járat összecementálódott kitöltéssel.

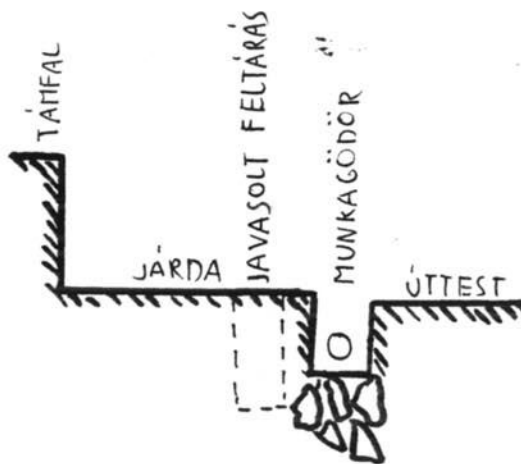
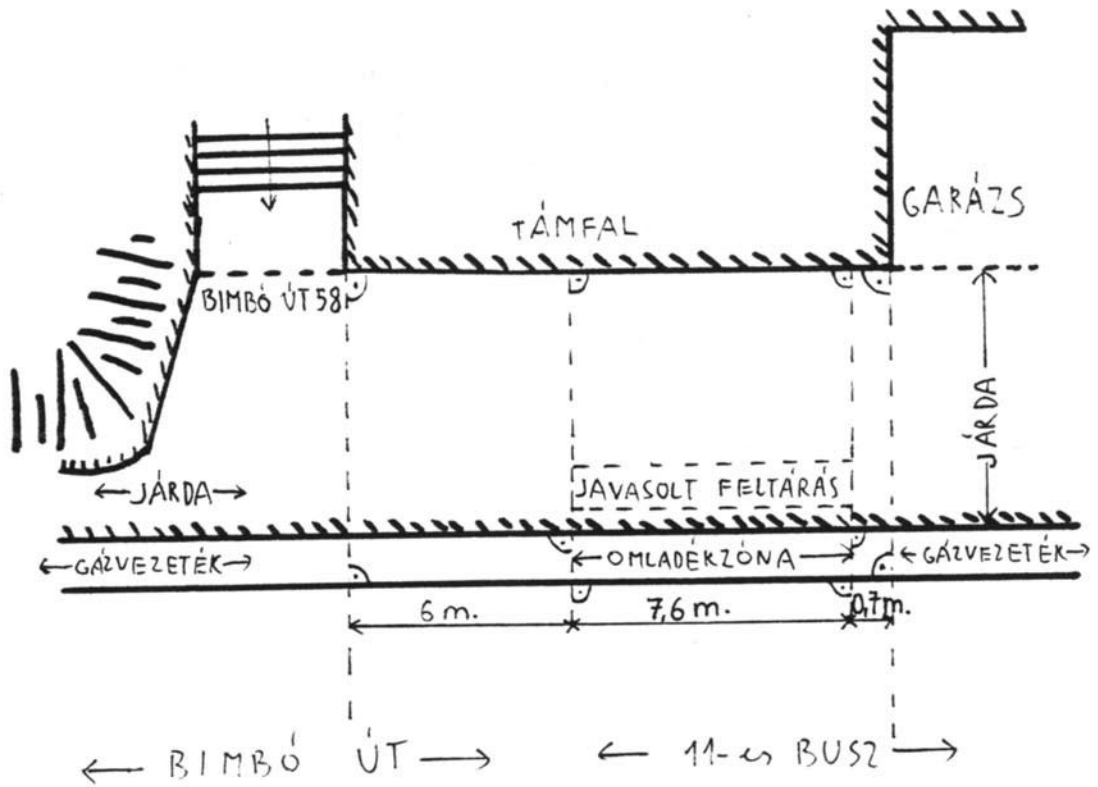
Pajzs u. 22/b-28 közti telek /Pajzs utcai-barlang/

Mészmárgában kialakult teljesen kitöltött forráskürtő és egy jelentéktelen korróziós hasadék. A forráskürtőt az Acheron bkcs. bontotta 1985-ben. Néhány m. mélyen, tömör kitöltésben fejeződött be a munka. Ezt követően az építkezők tömedékelték.

Gázvezeték-fektetés a Bimbó út 58. előtt

A vázlat szerinti helyszínen több m. széles felszakadást hátrántolt a munkagödör. Az omladéktömbök közti rések korrodáltak és néhol borsókövesek. Valószínűleg egy karsztüreg beomlása által keletkezett a felszakadás. Az omladékszónán feláramló víz tovább oldotta a réseket. A barlangindikáció egy mészkőpadban

A BIMBÓ UTI OMLADÉKZÓNA VÁZLATOS HELYSZÍNRAJZA

tárult fel. A kőzetösszlet mészmárgás kifejlődésűnek tűnt. A helyszínen kutatásra javasolható. A feltáró munka közterületen végezhető, és csak 1,2 métert kell lénsni a feltárás szintjéig.

Törökvész u. 4 /kat. templom/

A templom bővítése során letisztított mészmárgában néhány cm. széles kitöltetlen hasadék tárult fel. Korróziós nyemokat és kiválást nem mutatott.

Felhévízi u. 24

Az agyagos kifejlődésű Budai Márgába települő kb. 1,3 m. vastag mészkőpad kisebb hasadékokat rejt. A járatok 10-30 cm. szélesek, korrodált falúak, kitöltöttek. Kutatásra értmentelenek.

Felsőzöldmáli u. 14

A Szépvölgyi Mészkőben kialakult járhatatlan hasadék a Kristály panzió új szárnya alatt nyílt. A hasadék falai hullámosan oldottak. A járatfalakat kb. 30 mm. vastag kalcit berítette. A kristályegyedek is 30 mm. hosszúak, de csak 2-3 mm. átmérűjűek. Az indikáció teljesen ki volt töltve agyaggal.

Verecke lépcső 2e/a

A teleknyélen 1991 őszén mélyutat ástak. A 2e/b sz. ingatlan felé eső oldalon a mészmárgában /valószínűleg Bryozoás Márga/ 1 m. átmérőjű kitöltetlen gömbfülke került elő. A fölötte lévő ház szennyvize a mennyezeti repedésen át ide ömlik, és az üreg fenekén elszivárog. Ez az eset is a karszterület tragikus helyzetét bizonyítja. A gömbfülkével szemközti cementes kavicsot hártoltak kb. 1,5 m. hosszan. Lehetséges, hogy egy, a 18 sz. ház garázsalapozásánál megnyílt barlangüreg tömedéke tárult fel. Mivel a tömedéket csak a szálkő feletti törmelékben figyelhettem meg, további információkat nem szerezhettem. A kutatást a tulajdonos nem tette lehetővé. A mélyút támfalában a gömbfülkének egy bejáratot létesítettek, így az hozzáférhető maradt. 1992-ben kezdődött a lakóház alapozása. A mészmárgában egy 10 cm. széles hasadék és helyenként kalcitszivacs vált láthatóvá, de kutatásra érdemes barlangindikációt már nem találtam.

Verecke út 1e1/b és Verecke lépcső közti saroktelek

Az alapgödör 1992 végén egy barlangi hasadékot kitöltő "agyagtelért" tárt fel. A Bryozoás Márgában kialakult telért hosszmet-szetében figyelhettem meg. 1993-ban tovább mélyítették az alapot.

Ekkor az agyagtelér hasadéka még jobban feltárult, és egy "karsztutca" is megnyílt. A kutatómunka Adamkó Péter szervezésével kezdődött. A karsztutca minden irányban szálkőben záródó, mennyezet nélküli járatnak bizonyult. A látványos oldásformákat és kisebb bersókölerakódásokat mutató karsztutca a betemetés sorára jutott. Az agyagtelér hasadékát 10 m. mélységig bontották ki. A tulajdonost kötelezték a perspektivikus kutatási hely jövőbeni megközelíthetőségére.

Nyereg út-Erdőhát út közti lakótelep

1-es házalap

A szerző 1993 nyarán egy kővatelér mentén kialakult, lazán kitöltött járatot észlelt. A mészmárgában kialakult barlangindikációt Adamkó Péter markológéppel kiásatta. A járat tömör agyagkitöltésben folytatódott. A kővasodott zóna mentén kisebb oldási nyomok látszóttak. Az üreget később tömedékelték.

2-es házalap

Az alapgödör oldalában, kb. 3 m. magasan egy 1,5 m. átmérőjű, omladékos gömbfülke nyílt meg. A szerző ezt szintén 1993 nyarán fedezte föl. Később a gömbfülkét lefejtették, lefelé vezető folytatása nem látszott. Az alapgödör alját törmelék borította, így

nem volt lehetőség a kellő részletességű felderítésre. Ebben az alapgödörben és a lakótelep többi épületénél is kovazónákat és lilás elszíneződéseket lehetett megfigyelni a mészmárgában.

Az 1-es alapgödör a Nyereg út és a Haránt köz találkozásánál, a 2-es közvetlenül mellette volt. Mindkettő a lakótelep legalsó házsorába esik.

Törökvész út 123

A garázsalapozásnál 1992-ben egy rókaluk méretű járat nyílt meg a Szépvölgyi Mészkőben. A feltárássra érdemtelennek látszó járat mentén kutatóakna mélyült. A gödör alján a mészkő emladékossá vált. A kutatás innentől vált érdekessé, de ekkor szakadt félbe.

Mák u. 3

A ház lakói szerint a telék DNY-i sarkában jelentős barlang nyílt. Elmédták, hogy a II. világháberú előtt Kessler Hubert is járt benne, de messzire nem tudott eljutni. A korábbi tulajdonos a barlangot betemette. Lehetséges, hogy ez azonos a kataszterben szereplő Rókus-hegyi-zsombellyal. A közelben, a Mák u. és a Mihályfi Ernő u. sarkán B² kategóriájú barlangveszélyes zóna húzódik.

Endrődi S. u. 8-8a. Mélyalapozás agyagos kifejlődésű Budai Márgában. A felvételt Kecsis Á. készítette.

Omladékzóna a Bimbó út 58 előtt. A: az omladék kioldott hézagai B: tömedékelt járat A felvételt Kecsis Á. készítette.

6.0. A triász alaphegység vízföldtani kérdései

6.1. A karni márga mint vízrekesztő

A Zöldmáli- és Zsindely utcai-barlang triász mészkőfeltárásai valamint a Vérhalem téren 1992-ben megfúrt karni márga vízrekesztő szerkezetek létezését valószínűsítik.

A barlangi feltárások szerint a Mátyáshegyi Mészkő lepusztult felszíne 100 m.-rel van a karsztvízszint felett a Zsindely utca vonalában. Elképzelhetőnek tartom, hogy itt a mészkő alatti karni márga felszíne a karsztvízszint fölé is kerülhet. A mészkő becsült teljes vastagsága ugyanis 100 m. körüli.

A Hármashatár-hegy K-i letörésének lábánál néhol felszínen van a Mátyáshegyi Mészkő. Itt a mészkőkibúvások 200 m.-rel vannak a Duna szintje felett. Ezért a Zsindely utcaihoz hasonló vízzáró szerkezetek valószínűsíthetők. Ezek a feltételezéseim azonban bizonytalanok, mert a Mátyáshegyi Mészkövet még nem fúrták át.

Vízzáró szerkezetek lehetnek ott is, ahol a Szépvölgyi Mészkő közvetlenül a karni márgán települ a karsztvízszint fölött.

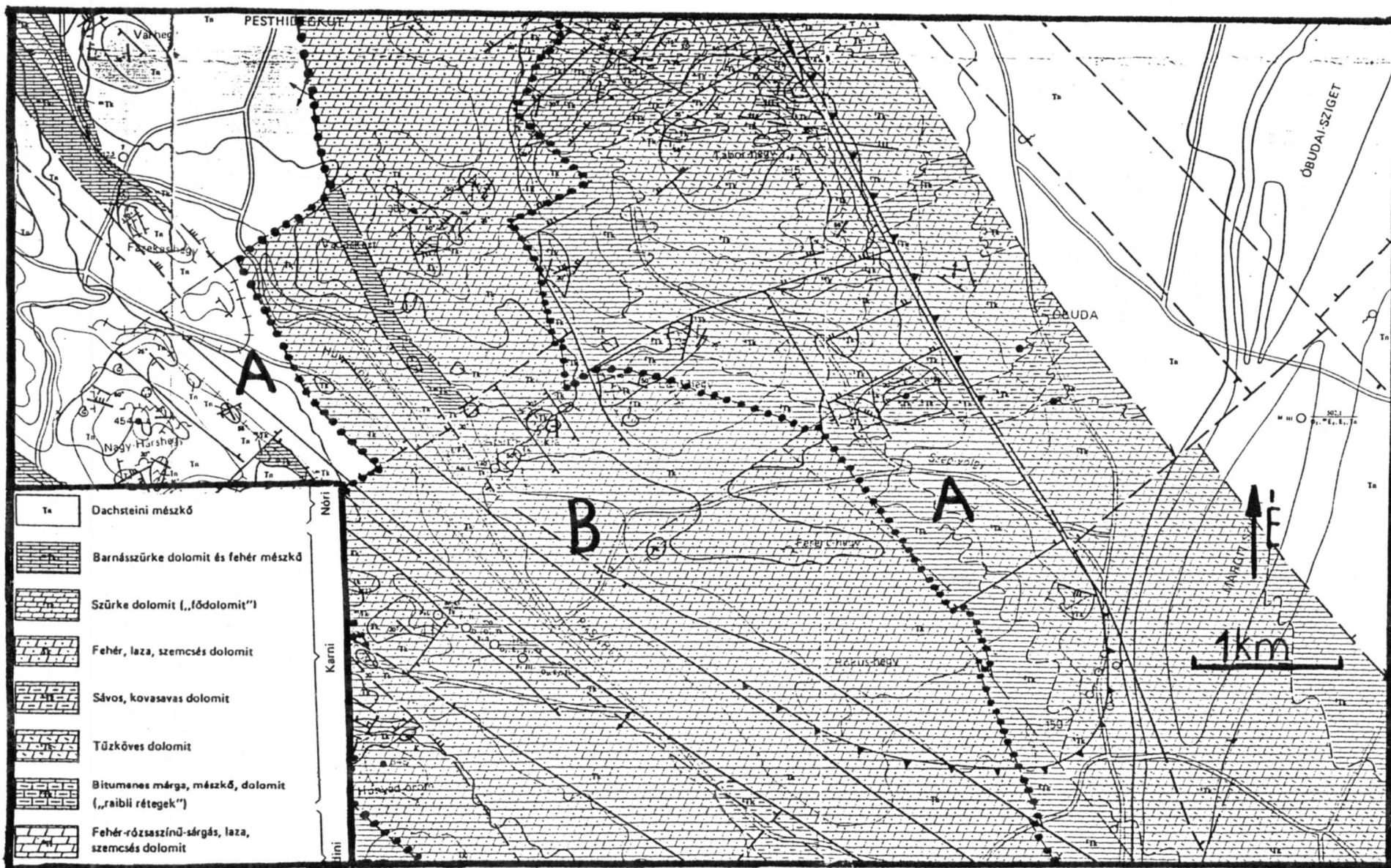
A Mátyás-hegyi-barlangban a Tó és a Pál-völgyi kőfejtő kútja rendellenesen magas vízszintjeit tehát a karni márga is előidézhet.

6.2. A laza-szemcsés dolomit szerepe a karsztrendszerben

A Budai-hegység triász összletét jelentős részben lazán szét-
eső murvás és perló dolomitok alkotják. Wein Gy. 1977-es térképe
szerint a Hármashatár-hegyi csoporttól NY-ra is laza dolomit
alkotja az alaphegységet. Egyben el is választja a szóbanforgó
karsztterületet a Budai-hegység többi karsztos részétől. /lásd
földtani térkép/. Irodalomban még nem találkoztam azzal, hogy a
laza-szemcsés dolomitot hidrológiai szempontból kiemeljék a kar-
bonátos összletből. A rossz állékonyságú kőzet a karsztosodást
determináló törésvonalak mentén még lazábbá válik. A karsztos
korrózió szintén fokozza a kőzetperlást. Gyakran a szilárd do-
lomitban és mészkőben kialakult barlangok fala is erősen perlik.
Erre a Papp Ferenc- és a Sáterkőpusztai-barlang hozható fel pél-
dának. A fent leírtak alapján a laza dolomitokban összefüggő
csatornaszerű karsztjáratok létezése valószínűtlen. Az ilyen
kőzettömegek inkább a laza-törmelékes üledékekhez állnak közel
áramlástanilag. A probléma gyakorlati jelentősége nagy. A József-
hegyi ferráscsoport távolabbi tápterületei /pl. Sváb-hegy és
Pesthidegkút környéke/ szintén egyre jobban urbanizálódó részek.
A triász alaphegységi karsztjáratok megszakadása ellenállást

jelent a kommunális szennyezések útjában. A Szépvölgyi Mészkö nem tudja összekapcsolni a Budai-hegység elkülönülő alaphegységi karsztjait. Egyrészt kis vastagságú, könnyen elvetődik. Másrészt nem mindenhol fedi az alaphegységet, vagy a karsztvízszint fölött települ.

Az itt leírtak alapvető fontosságúak a József-hegyi források közvetlen karsztes kapcsolatainak lehatárolása és a karsztvédő intézkedések szempontjából. Sajnos a legújabb, Wein Gy.-féle földtani térkép sem nyújt ehhez kellően megbízható információt.

A Hármashegy környékének fedetlen földtani térképe Wein Gy. 1977 szerint. A: triász alaphegységi karsztok B: összefüggő karsztjáratok nélküli alaphegység Pontozott vonal: A és B határvonala

7.0. Felhasznált irodalom

JURIJ V. DUBLJANSZKIJ /1991/: A Budai-hegység hidrotermális paleokarsztja- A folyadékzárvány-vizsgálatok első eredményei- Karszt és Barlang, I-II: p. 3-10

KOVÁCS J.-Dr MÜLLER. P. /1980/: A Budai-hegyek hévizes tevékenységének kialakulása és nyemai- Karszt és Barlang, II. p. 57-64

KRAUS S. /1982/: A Budai-hegység hévizes barlangjainak fejlődéstörténete- Karszt és Barlang, I. p. 9-16

KRAUS S. /1990/: A budai barlangok hévizes karbonátkiválásai- Karszt és Barlang, II. p. 91-96

NÁDOR A.-SÁSDI L. /1991/: A Budai-hegység paleokarsztjai és fejlődéstörténetük- Karszt és Barlang, I-II. p. 3-10

WEIN GY. /1977/: A Budai-hegység tektonikája. A MÁFI alkalmi kiadványa

Solymari-İndüstriyel
- a. İlleri Byrosu

1994 06.02. N N N-1 43